Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (devītā palāta)

2025. gada 30. aprīlī *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu – Direktīva 2009/103/EK – 13. panta 2. punkts – Kompensācijas sistēma – Ceļu satiksmes negadījums, kurā iesaistīts nozagts transportlīdzeklis – Pierādīšanas pienākums attiecībā uz cietušās personas informētību par šī transportlīdzekļa zādzību – Iestāde, kas sniedz kompensācijas – Valsts tiesiskais regulējums, kas tiek interpretēts tādējādi, ka pierādīšanas pienākums ir cietušajai personai – Pienākums interpretēt atbilstīgi Savienības tiesībām

Lietā C-370/24 [*Nastolo*] [i]

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Tribunale ordinario di Lodi* (Lodi tiesa, Itālija) iesniegusi ar 2024. gada 20. maija lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2024. gada 23. maijā, tiesvedībā

AT

pret

CT,

TIESA (devītā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs N. Jēskinens [*N. Jääskinen*], tiesneši M. Kondinanci [*M. Condinanzi*] un R. Frendo [*R. Frendo*] (referente),

ģenerāladvokāts: M. Špunars [*M. Szpunar*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– AT vārdā – *A. Egidi* un *A. E. Lunghi*, *avvocati*,

– CT vārdā – *L. Leo*, *avvocata*,

* Tiesvedības valoda – itāļu.

[i] Šīs lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

– Eiropas Komisijas vārdā – *G. Conte*, *G. Goddin* un *A. Manzaneque Valverde*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 13. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2009/103/EK (2009. gada 16. septembris) par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (OV 2009, L 263, 11. lpp.)

2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp AT, fizisku personu, kas tika savainota ceļu satiksmes negadījumā, un CT, uzņēmumu, kuru *Fondo di garanzia per le vittime de la strada* (Ceļu satiksmes negadījumos cietušo garantiju fonds, turpmāk tekstā – "*FGVS*") izraudzījies kaitējuma, kas AT radušies šī negadījuma rezultātā, atlīdzināšanai.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Direktīvas 2009/103 1., 2. un 20. apsvērumā noteikts:

"(1) Padomes Direktīva 72/166/EEK (1972. gada 24. aprīlis) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un attiecībā uz kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību [(OV 1972, L 103, 1. lpp.], Padomes Otrā direktīva 84/5/EEK (1983. gada 30. decembris) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu [(OV 1984, L 8, 17. lpp.)], Padomes Trešā direktīva 90/232/EEK (1990. gada 14. maijs) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu [(OV 1990, L 129, 33. lpp.)], Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/26/EK (2000. gada 16. maijs) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu lietošanas civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, ar kuru tiek grozītas Padomes Direktīvas 73/239/EEK un 88/357/EEK (Ceturtā direktīva par mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanu) [(OV 2000, L 181, 65. lpp.)] ir vairākkārt būtiski grozītas. Skaidrības un praktisku iemeslu labad būtu lietderīgi veikt minēto četru direktīvu, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2005/14/EK (2005. gada 11. maijs), ar ko groza Padomes Direktīvas 72/166/EEK, 84/5/EEK, 88/357/EEK un 90/232/EEK un Eiropas Parlamenta, un Padomes Direktīvu 2000/26/EK attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu lietošanu [(OV 2005, L 149, 14. lpp.)], kodifikāciju.

(2) Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu lietošanu (mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšana) ir jo īpaši svarīga Eiropas pilsoņiem, vai tie būtu apdrošinājuma ņēmēji vai cietušie satiksmes negadījumā. Tā arī ir nozīmīgs jautājums apdrošināšanas sabiedrībām, jo tā ir svarīgs elements nedzīvības apdrošināšanas

uzņēmējdarbībā [Eiropas] Kopienā. Mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšana ietekmē personu pārvietošanās brīvību un transportlīdzekļu brīvu apriti. Tādēļ galvenajam Kopienas darbības mērķim finanšu pakalpojumu jomā būtu jābūt mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas iekšējā tirgus stiprināšanai un konsolidēšanai.

[..]

(20) Ceļu satiksmes negadījumā cietušajām personām būtu jāgarantē līdzvērtīga attieksme neatkarīgi no tā, kurā vietā Kopienā negadījumi notikuši."

4 Direktīvas 2009/103 3. pantā "Transportlīdzekļu obligātā apdrošināšana" paredzēts:

"Katra dalībvalsts, ievērojot 5. pantu, veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka civiltiesiskā atbildība par to transportlīdzekļu lietošanu, kas parasti atrodas tās teritorijā, ir apdrošināta.

Sedzamās atbildības apjomu un apdrošināšanas seguma noteikumus nosaka, pamatojoties uz pirmajā daļā minētajiem pasākumiem.

[..]

Pirmajā daļā minētā apdrošināšana obligāti attiecas gan uz kaitējumu īpašumam, gan uz miesas bojājumiem."

5 Direktīvas 10. pantā "Iestāde, kas sniedz kompensācijas" noteikts:

"1. Katra dalībvalsts izveido vai pilnvaro iestādi, kas sniegtu kompensāciju vismaz obligātās apdrošināšanas līmenī par kaitējumu īpašumam vai miesas bojājumiem negadījumos, kurus izraisījuši neidentificēti transportlīdzekļi vai transportlīdzekļi, kam nav nokārtota 3. pantā paredzētā apdrošināšana.

[..]

2. [..]

Tomēr dalībvalstis var noteikt, ka minētajai iestādei nav jāmaksā kompensācija personām, kas brīvprātīgi iekāpušas transportlīdzeklī, kurš radījis kaitējumus vai miesas bojājumus, ja iestāde var pierādīt, ka personas ir zinājušas, ka tas nav apdrošināts.

[..]"

6 Direktīvas 13. panta "Izņēmuma klauzulas" 1. un 2. punktā paredzēts:

"1. Katra dalībvalsts veic visus atbilstošos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka, piemērojot 3. pantu, tiktu uzskatīti par spēkā neesošiem attiecībā uz prasījumiem, ko iesniedz trešās personas, kuras ir negadījumā cietušie, jebkuri likumos paredzētie vai līgumā noteiktie noteikumi, kas iekļauti apdrošināšanas polisē, kura izsniegta saskaņā ar 3. pantu, un kas transportlīdzekļu lietošanas vai vadīšanas apdrošināšanu neattiecina uz:

a) personām, kam nav tiešu vai netiešu atļauju;

b) personām, kam nav attiecīgā transportlīdzekļa vadītāja apliecības;

c) personām, kuras ir pārkāpušas obligātās tehniskās prasības attiecībā uz attiecīgā transportlīdzekļa stāvokli un drošību.

Tomēr noteikumus vai atrunas, kas minētas pirmās daļas a) apakšpunktā, var vērst pret personām, kuras apzināti reģistrējušas transportlīdzekli, kas radījis kaitējumus vai traumas, ja apdrošinātājs var pierādīt, ka personas ir zinājušas, ka transportlīdzeklis ir zagts.

Dalībvalstīm ir tiesības nepiemērot pirmās daļas noteikumus negadījumiem, kas notikuši to teritorijā, ciktāl cietušais par zaudējumiem var saņemt kompensāciju no sociālā nodrošinājuma iestādes.

2. Ja transportlīdzekļi ir nozagti vai iegūti vardarbīgi, dalībvalstis var paredzēt, ka 10. panta 1. punktā norādītā iestāde izmaksā kompensāciju apdrošinātāja vietā, ievērojot šā panta 1. punktā izklāstītos nosacījumus. [..]

[..]”

Itālijas tiesības

7 2005. gada 7. septembra *decreto legislativo n. 209 – Codice delle assicurazioni private* (Leģislatīvais dekrēts Nr. 209 par Privātās apdrošināšanas kodeksu; 2005. gada 13. oktobra *GURI* Nr. 239 kārtējais pielikums Nr. 163), redakcijā, kas piemērojama pamatlietā, 283. panta 1. un 2. punktā paredzēts:

“1. Ceļu satiksmes negadījumos cietušo personu garantiju fonds, ko izveidojis [*Concessionaria Servizi Assicurativi Pubblici SpA* (*Consap*) (Valsts apdrošināšanas pakalpojumu koncesionārs)], kompensē zaudējumus, kas radušies tādu zemes un ūdens transportlīdzekļu pārvietošanās rezultātā, kuri obligāti jāapdrošina, gadījumos, kad:

[..]

d) transportlīdzeklis tiek izmantots satiksmē pret īpašnieka gribu, [..]

2. 1. punkta d) apakšpunktā minētajā gadījumā kompensācija jāmaksā tikai trešajām personām, kuras netiek pārvadātas, un personām, kuras tiek pārvadātas pret to gribu vai kuras nezina, ka transportlīdzeklis tiek izmantots nelikumīgi.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

8 2016. gada 6. janvārī AT kā pasažiere tika uzaicināta iekāpt automašīnā, kas bija vadītāja rīcībā. Brauciena laikā Lodi [*Lodi*] (Itālija) notika ceļu satiksmes negadījums. Abi šajā automašīnā braukušie bija jānogādā slimnīcā, jo AT bija ievērojami miesas bojājumi.

9 No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka vadītājam veiktais kokaīna, opiātu un tetrahidrokanabinola tests bija pozitīvs. Turklāt pašvaldības policijas darbinieki protokolā konstatēja, ka minētā automašīna bija zagta.

10 Tālab pret vadītāju un AT notika krimināl vajāšana par noziedzīgi iegūtas mantas glabāšanu. Šīs procedūras beigās AT tika attaisnota, jo viņa nebija noziedzīga nodarījuma izdarītāja. Pa to laiku vadītājs bija nomiris.

11 2022. gada 11. februārī AT cēla prasību *Tribunale ordinario di Lodi* (Lodi tiesa, Itālija), kas ir iesniedzējtiesa, pret vadītāja mantinieku un CT kā *FGVS* izraudzīto uzņēmumu, lūdzot atlīdzināt nelaimes gadījumā nodarīto kaitējumu 233 076 EUR, pieskaitot procentus un pārvērtēšanu.

12 CT iesniedzējtiesā apgalvo, pirmkārt, ka Privātās apdrošināšanas kodeksa 283. pantā, redakcijā, kas piemērojama pamatlietā, paredzētā kompensācija ir izmaksājama tikai pārvadātajām personām, kuras nav zinājušas, ka negadījuma brīdī atrodas nelikumīgi izmantotā transportlīdzeklī, un, otrkārt, ka saskaņā ar *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa, Itālija) judikatūru cietušajai personai jāpierāda, ka tā nav zinājusi, ka transportlīdzeklis izmantots nelikumīgi. Šajā kontekstā CT apgalvo, ka spriedumam, ar kuru AT ir attaisnota, nav nozīmes.

13 AT apgalvo, ka Direktīvas 2009/103/EK 13. pants ir pietiekami skaidrs tādā nozīmē, ka tas pierādīšanas pienākumu uzliek *FGVS*. Turklāt tā lūdz nepiemērot valsts tiesību normu, kas ir pretrunā Savienības tiesībām.

14 Iesniedzējtiesa norāda, ka *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa) un tiesas, kas izskata lietu pēc būtības, pamatlietā piemērojamo valsts tiesisko regulējumu interpretē tādējādi – tas, ka attiecīgā transportlīdzekļa izcelsmes nelikumība nebija zināma, cietušajai personai jāpierāda kā fakts, kas veido tās prasību par kaitējuma atlīdzību.

15 Šajā ziņā *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa) esot nospriedusi – tas, ka cietušajai personai tiek noteikts pienākums pierādīt savu labticību, ietilpst attiecīgās dalībvalsts rīcības brīvībā, īstenojot Direktīvu 2009/103. Turklāt valsts tiesībās izvirzītais mērķis paliekot identisks Savienības tiesībās izvirzītajam mērķim, proti, nepieļaut kompensāciju personai, kura zinājusi, ka attiecīgais transportlīdzeklis bijis zagts.

16 Tādējādi iesniedzējtiesa uzskata, ka ir lietderīgi jautāt Tiesai par Direktīvas 2009/103 13. panta interpretāciju. Proti, 13. pants ļaujot dalībvalstīm paredzēt, ka šīs direktīvas 10. panta 1. punktā paredzētā iestāde izmaksā kompensāciju cietušajam negadījumā, ko izraisījis zagts transportlīdzeklis. Tomēr, pat ja valsts likumdevējs ir paredzējis, ka šai iestādei jāmaksā kompensācija, nevienā minētās direktīvas normā neesot skaidri norādīts, ka pierādīšanas pienākums par to, ka cietusī persona ir zinājusi, ka attiecīgais transportlīdzeklis ir izmantots nelikumīgi, būtu minētajai iestādei. Direktīvas 2009/103 13. panta 1. punkta otrā daļa faktiski attiecas tikai uz konkrēto apdrošināšanas sabiedrībai iesniegto pieprasījumu.

17 Taču šī tiesa uzskata, ka Direktīvas 2009/103 10. panta 2. punkta otrās daļas un 13. panta 2. punkta kopīga interpretācija liek domāt, ka minētās direktīvas 10. panta 1. punktā paredzētajai iestādei jāpierāda, ka attiecīgais transportlīdzeklis bija zagts.

18 Tāpat arī vispārējais princips, saskaņā ar kuru cietušajai personai vienmēr ir tiesības uz kompensāciju (*vulneratus ante omnia reficiendus*), kas esot pamatā visam Savienības tiesiskajam regulējumam par mehānisko transportlīdzekļu obligāto apdrošināšanu un uz ko Tiesa bieži esot balstījusi nolēmumus šajā jomā, arī liecinot par labu šādai Direktīvas 2009/103 13. panta interpretācijai. Tādējādi, ja 13. panta *ratio legis* būtu bijis ļaut cietušajai personai, kas nav vainīga, saņemt taisnīgu kompensāciju, tai diez vai varētu uzlikt pienākumu pierādīt apstākli, kuru ir gandrīz neiespējami pierādīt.

19 Turklāt varētu tikt apdraudēts Savienības tiesību efektivitātes princips, ja personai, kas lūdz atlīdzināt tai nodarīto kaitējumu, būtu pienākums sniegt pierādījumus par negatīva rakstura apstākli, kura konstatēšana ir gandrīz neiespējama.

20 Visbeidzot – iesniedzējtiesa uzskata, ka Tiesa vēl nav interpretējusi Direktīvas 2009/103 13. pantu. Tiesai esot bijis jālemj tikai par to, kā interpretēt agrāko tiesisko regulējumu šajā jomā, atkārtoti nospriežot, ka uz tiesību normām vai līguma noteikumiem, kas izslēdz apdrošināšanas polises piemērojamību, var atsaukties pret negadījumā cietušajiem tikai tad, "ja apdrošinātājs var pierādīt, ka personas, kas brīvprātīgi iekāpušas transportlīdzeklī, kurš radījis kaitējumu, zināja, ka tas ir zagts".

21 Šajos apstākļos *Tribunale ordinario di Lodi* (Lodi tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Direktīvas [2009/103] 13. pants jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja ceļu satiksmes negadījumā ir iesaistīta persona, kura tiek pārvadāta ar nozagtu transportlīdzekli, iestādei, kas sniedz kompensāciju saskaņā ar tās 10. pantu, jāpierāda, ka cietusī persona zināja, ka transportlīdzeklis ir zagts?

2) Apstiprinošas atbildes gadījumā – vai atbilstoši šim šādi interpretētajam noteikumam ir pieļaujams tāds tiesiskais regulējums kā Itālijas regulējums, kurš tiek interpretēts un piemērots tādējādi, ka pierādīšanas pienākums ir pārvadātajai un cietušajai personai?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

22 Ar prejudiciālajiem jautājumiem, kuri jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2009/103 13. panta 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka, pirmkārt, šīs direktīvas 10. panta 1. punktā paredzētajai iestādei, lai atbrīvotos no pienākuma izmaksāt kompensāciju, jāpierāda, ka ceļu satiksmes negadījuma gadījumā cietusī persona, kas brīvprātīgi iekāpusi transportlīdzeklī, kurš radījis kaitējumu, zināja, ka tas ir zagts, un, otrkārt, tas nepieļauj tādu valsts judikatūru, kurā valsts tiesiskais regulējums tiek interpretēts tādējādi, ka šādā situācijā šai personai, lai saņemtu tai nodarītā kaitējuma kompensāciju, jāpierāda, ka tā nezināja, ka transportlīdzeklis ir zagts.

23 Direktīvas 2009/103 3. panta pirmajā daļā dalībvalstīm paredzēts pienākums, ievērojot 5. panta piemērošanu, veikt visus atbilstošos pasākumus, lai nodrošinātu, ka civiltiesiskā atbildība par to transportlīdzekļu lietošanu, kas parasti atrodas tās teritorijā, ir apdrošināta.

24 Šajā ziņā saskaņā ar Direktīvas 2009/103 10. panta 1. punktu katra dalībvalsts izveido vai pilnvaro iestādi, kas vismaz obligātās apdrošināšanas līmenī sniegtu kompensāciju par kaitējumu īpašumam vai miesas bojājumiem negadījumos, kurus izraisījuši neidentificēti transportlīdzekļi vai transportlīdzekļi, kam nav nokārtota direktīvas 3. pantā paredzētā apdrošināšana.

25 Direktīvas 2009/103 13. panta 2. punkta pirmajā daļā noteikts, ka tad, ja transportlīdzekļi ir zagti vai iegūti vardarbīgi, dalībvalstis var paredzēt, ka 10. panta 1. punktā norādītā iestāde "izmaksā kompensāciju apdrošinātāja vietā, ievērojot [13.] panta 1. punktā izklāstītos nosacījumus".

26 Jānorāda, ka no Direktīvas 2009/103 13. panta 2. punkta pirmās daļas formulējuma skaidri izriet, ka Savienības likumdevējs ir vēlējies šai iestādei piemērot nosacījumus un ierobežojumus, kas ir piemērojami apdrošinātājiem atbilstoši direktīvas 13. panta 1. punktam.

27 Šajā gadījumā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka Itālijas Republika ir izvēlējusies, ka Direktīvas 2009/103 10. panta 1. punktā paredzētā iestāde izmaksā kompensāciju gadījumā, ja kaitējumu ir izraisījuši transportlīdzekļi, kas laisti ekspluatācijā pretēji to īpašnieku gribai.

28 Ja dalībvalsts ir izvēlējusies, ka šī iestāde izmaksā kompensāciju gadījumā, ja kaitējumu radījuši nozagti transportlīdzekļi, tai saskaņā ar šīs direktīvas 13. panta 2. punktu tostarp jāievēro tās 13. panta 1. punktā paredzētie nosacījumi.

29 Šajā ziņā saskaņā ar direktīvas 2009/103 13. panta 1. punkta pirmo daļu transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas sabiedrība, atsaucoties uz tiesību normām vai līguma noteikumiem, kas ietverti apdrošināšanas polisē, ar kuriem no transportlīdzekļa civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas seguma izslēgti zaudējumi, kas nodarīti cietušajām trešajām personām tāpēc, ka personas, kurām nav tiesību vadīt šo transportlīdzekli, personas, kam nav vadītāja apliecības, vai personas, kuras nav izpildījušas obligātās tehniskās prasības attiecībā uz minētā transportlīdzekļa stāvokli un drošību, izmanto vai vada apdrošināto transportlīdzekli, nevar atteikties maksāt kompensāciju trešām personām, kas ir cietušas negadījumā, kuru izraisījis apdrošināts transportlīdzeklis (spriedums, 2024. gada 19. septembris, *Matmut*, C-236/23, EU:C:2024:761, 33. punkts).

30 Atkāpjoties no pirmās daļas, Direktīvas 2009/103 13. panta 1. punkta otrajā daļā paredzēts, ka apdrošināšanas sabiedrība atsevišķiem cietušajiem var nemaksāt kompensāciju, ņemot vērā situāciju, ko tās pašas ir radījušas, proti, gadījumos, kad transportlīdzekli, kas izraisījis kaitējumu, izmantojušas vai vadījušas personas, kurām nav nedz tiešas, nedz netiešas atļaujas to darīt, un cietušās trešās personas brīvprātīgi iekāpušas šajā transportlīdzeklī, zinot, ka tas ir zagts (spriedums, 2024. gada 19. septembris, *Matmut*, C-236/23, EU:C:2024:761, 34. punkts).

31 Šajā ziņā jānorāda, ka, tā kā ar Direktīvas 2009/103 13. panta 1. punkta otro daļu ir noteikta atkāpe no šī vispārīgā noteikuma, šī tiesību norma jāinterpretē šauri (rīkojums, 2021. gada 13. oktobris, *Liberty Seguros*, C-375/20, EU:C:2021:861, 61. punkts un tajā minētā judikatūra).

32 Jebkura cita interpretācija ļautu dalībvalstīm atlīdzības izmaksāšanu ceļu satiksmes negadījumā cietušajām trešajām personām ierobežot ar noteiktiem apstākļiem, ko novērst tieši ir Direktīvas 2009/103 mērķis (rīkojums, 2021. gada 13. oktobris, *Liberty Seguros*, C-375/20, EU:C:2021:861, 62. punkts un tajā minētā judikatūra).

33 Ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa ir nospriedusi, ka direktīvas 13. panta 1. punkta pirmā daļa jāinterpretē tādējādi, ka uz apdrošināšanas polisē ietvertu tiesību normu vai līguma noteikumu, kas izslēdz transportlīdzekļu lietošanas vai vadīšanas apdrošināšanu, var atsaukties pret ceļu satiksmes negadījumā cietušajām trešajām personām tikai tad, ja apdrošinātājs var pierādīt, ka personas, kas brīvprātīgi iekāpušas transportlīdzeklī, kurš radījis kaitējumu, zināja, ka tas ir zagts (rīkojums, 2021. gada 13. oktobris, *Liberty Seguros*, C-375/20, EU:C:2021:861, 63. punkts un tajā minētā judikatūra).

34 No tā izriet, ka, ņemot vērā Direktīvas 2009/103 13. panta 2. punkta formulējumu, ja dalībvalsts ir izvēlējusies, ka Direktīvas 2009/103 10. panta 1. punktā paredzētā iestāde izmaksā kompensāciju gadījumā, ja kaitējums ir nodarīts ar zagtu transportlīdzekli, iestādei jāpierāda, ka cietušās

personas, kas brīvprātīgi iekāpušas transportlīdzeklī, kurš radījis kaitējumu, ir zinājušas, ka šis transportlīdzeklis ir zagts, lai pret šīm cietušajām personām varētu atsaukties uz tiesību normu vai līguma noteikumu, kas šādos apstākļos izslēdz transportlīdzekļu lietošanas vai vadīšanas apdrošināšanu.

35 Šo konstatējumu apstiprina gan konteksts, kādā iekļaujas Direktīvas 2009/103 13. panta 2. punkts, gan šīs direktīvas mērķi, kas saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru jāņem vērā šīs tiesību normas interpretācijā (skat. pēc analoģijas spriedumu, 2019. gada 18. decembris, *IT Development*, C-666/18, EU:C:2019:1099, 37. punkts).

36 Runājot par kontekstu, kādā iekļaujas Direktīvas 2009/103 13. panta 2. punkts, secinājums, ka attiecīgais pierādīšanas pienākums ir direktīvas 10. panta 1. punktā minētajai iestādei, atbilst arī minētās direktīvas 10. panta 2. punkta otrajai daļai, saskaņā ar kuru šai iestādei, lai nebūtu jāmaksā kompensācija, jāpierāda, ka cietušās personas, kuras brīvprātīgi iekāpušas transportlīdzeklī, ar kuru nodarīts kaitējums, zināja, ka šis transportlīdzeklis nav apdrošināts. Tādējādi šādā gadījumā pienākums pierādīt, ka tai bija zināms, ka minētais transportlīdzeklis nav apdrošināts, ir arī minētajai iestādei, nevis ceļu satiksmes negadījumā cietušajam.

37 Attiecībā uz Direktīvas 2009/103 mērķiem jāatgādina, kā norādīts Direktīvas 2009/103 1. apsvērumā, ka ar to kodificēta Direktīva 72/166, Otrā direktīva 84/5, Trešā direktīva 90/232, Direktīva 2000/26 un Direktīva 2005/14. Ar šīm direktīvām pakāpeniski precizēti dalībvalstu pienākumi obligātās apdrošināšanas jomā. To mērķis, pirmkārt, ir nodrošināt gan transportlīdzekļu, kas parasti atrodas Eiropas Savienības teritorijā, gan to pasažieru brīvu pārvietošanos un, otrkārt, lai pret šo transportlīdzekļu izraisītos negadījumos cietušajām personām būtu līdzvērtīga attieksme neatkarīgi no tā, kurā vietā Savienībā negadījums ir noticis (spriedums, 2024. gada 19. septembris, *Matmut*, C-236/23, EU:C:2024:761, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).

38 Turklāt, kā izriet no Direktīvas 2009/103 2. un 20. apsvēruma, tai būtībā ir tādi paši mērķi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2024. gada 19. septembris, *Matmut*, C-236/23, EU:C:2024:761, 30. punkts un tajā norādītā judikatūra).

39 Arī Savienības tiesiskā regulējuma par obligāto apdrošināšanu attīstība parāda, ka Savienības likumdevējs pastāvīgi izvirzījis un stiprinājis šo mērķi aizsargāt šo transportlīdzekļu izraisītos negadījumos cietušās personas (spriedums, 2024. gada 19. septembris, *Matmut*, C-236/23, EU:C:2024:761, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

40 Tādējādi, ņemot vērā Direktīvas 2009/103 mērķi aizsargāt mehānisko transportlīdzekļu izraisītos ceļu satiksmes negadījumos cietušos, ceļu satiksmes negadījumā cietušajam nevar likt pierādīt, ka viņam nebija zināms, ka transportlīdzeklis, kurā viņš iekāpis, ir zagts, jo šāds pierādīšanas pienākums būtu pretrunā šim mērķim.

41 Līdz ar to, ņemot vērā Tiesas rīcībā esošo informāciju, neškiet, ka valsts judikatūra, ar kuru pienākums pierādīt transportlīdzekļa, kas izraisījis ceļu satiksmes negadījumu, izcelsmes nelikumību šajā negadījumā cietušajam ir kā fakts, kas veido viņa prasību par kaitējuma atlīdzību – neskarot pārbaudes, kas jāveic iesniedzējtiesai –, atbilstu no Direktīvas 2009/103 13. panta 2. punkta izrietošajām prasībām.

42 Lai iesniedzējtiesai sniegtu lietderīgu atbildi, jāprecizē valsts tiesas pienākumi gadījumā, ja valsts judikatūra neatbilst Direktīvas 2009/103 13. panta 2. punktam.

43 Jāatgādina, ka atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai, piemērojot valsts tiesības, valsts tiesām tās jāinterpretē, cik vien iespējams atbilstoši attiecīgās direktīvas tekstam un mērķim, lai sasniegtu tajā paredzēto rezultātu un tātad panāktu atbilstību LESD 288. panta trešajai daļai. Valsts tiesību atbilstošas interpretācijas pienākums atbilst LESD sistēmai, jo tas valsts tiesām ļauj kompetences ietvaros nodrošināt Savienības tiesību pilnīgu efektivitāti, iztiesājot tām iesniegtas lietas (spriedums, 2020. gada 5. marts, *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

44 Turklāt Tiesa ir vairākkārt nospriedusi, ka atbilstīgas interpretācijas princips prasa, lai valsts tiesas, ņemot vērā valsts tiesības kopumā un piemērojot tajās atzītās interpretācijas metodes, veiktu visas to kompetencē ietilpstošās darbības, lai nodrošinātu attiecīgās direktīvas pilnīgu efektivitāti un rastu risinājumu, kas atbilstu tās mērķim (spriedums, 2020. gada 5. marts, *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, 42. punkts).

45 Šajā kontekstā Tiesa ir nospriedusi, ka valsts tiesām, tostarp pēdējās instances tiesām, ir pienākums vajadzības gadījumā mainīt iedibināto judikatūru, ja tā ir balstīta uz valsts tiesību interpretāciju, kas nav saderīga ar direktīvas mērķiem. Tādējādi iesniedzējtiesa pamatlietā nevar likumīgi uzskatīt, ka tā aplūkotās valsts tiesību normas nevar interpretēt atbilstoši Savienības tiesībām tikai tādēļ vien, ka šī norma pastāvīgi ir interpretēta veidā, kas nav saderīgs ar šīm tiesībām (šajā ziņā skat. spriedumu, 2020. gada 5. marts, *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, 43. un 44. punkts).

46 Tādējādi iesniedzējtiesai jānodrošina Direktīvas 2009/103 pilnīga iedarbība, vajadzības gadījumā pēc savas ierosmes nolemjot nepiemērot Itālijas tiesu veikto interpretāciju, ja šī interpretācija nav saderīga ar Savienības tiesībām (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2020. gada 5. marts, *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, 44. punkts un tajā minētā judikatūra).

47 Tomēr pienākumam par atbilstīgu interpretāciju ir robežas, kuras nosaka vispārējie tiesību principi, it īpaši tiesiskās drošības princips, jo tas nevar būt par pamatu valsts tiesību interpretācijai *contra legem* (spriedums, 2020. gada 5. marts, *OPR-Finance*, C-679/18, EU:C:2020:167, 45. punkts).

48 Šajā ziņā, lai gan Tiesai nav jālemj par Itālijas tiesību interpretāciju, tomēr jānorāda, ka atbilstoši lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu minētajai valsts judikatūrai šķiet, ka Leģislatīvā dekrēta Nr. 209 283. pantā valsts tiesību norma, saskaņā ar kuru attiecīgais pierādīšanas pienākums ir cietušajai personai, nav skaidri izteikta. Ja tas tā patiešām ir, Direktīvai 2009/103 atbilstošu interpretāciju nevar uzskatīt par *contra legem*.

49 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem jāatbild, ka Direktīvas 2009/103 13. panta 2. punkts jāinterpretē tādējādi, ka, pirmkārt, šīs direktīvas 10. panta 1. punktā paredzētajai iestādei, lai izvairītos no pienākuma izmaksāt kompensāciju, jāpierāda, ka ceļu satiksmes negadījuma gadījumā cietusī persona, kas brīvprātīgi iekāpusi transportlīdzeklī, kurš radījis kaitējumu, zināja, ka tas ir zagts, un, otrkārt, tas nepieļauj tādu valsts judikatūru, kurā valsts tiesiskais regulējums tiek interpretēts tādējādi, ka šādā situācijā personai, lai saņemtu tai nodarītā kaitējuma atlīdzību, jāpierāda, ka tā nezināja, ka šis transportlīdzeklis ir zagts.

Par tiesāšanās izdevumiem

50 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (devītā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/103/EK (2009. gada 16. septembris) par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību 13. panta 2. punkts

jāinterpretē tādējādi, ka,

pirmkārt, šīs direktīvas 10. panta 1. punktā paredzētajai iestādei, lai izvairītos no pienākuma izmaksāt kompensāciju, jāpierāda, ka ceļu satiksmes negadījuma gadījumā cietusī persona, kas brīvprātīgi iekāpusi transportlīdzeklī, kurš radījis kaitējumu, zināja, ka tas ir zagts, un, otrkārt, tas nepieļauj tādu valsts judikatūru, kurā valsts tiesiskais regulējums tiek interpretēts tādējādi, ka šādā situācijā personai, lai saņemtu tai nodarītā kaitējuma atlīdzību, jāpierāda, ka tā nezināja, ka šis transportlīdzeklis ir zagts.

[Paraksti]